

تجلی عرفان در آرایگان معماری ارسن مجموعه شیخ شهابالدین اهری

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۱۰

کد مقاله: ۴۶۶۳۰

قاسم فتاح اهر^{۱*}، محمدرضا ابراهیمی^۲،

علی عزیزی^۳

چکیده

از مهم‌ترین شاخصه‌های هنر اسلامی، معماری اسلامی است که با تأثر از جهان‌بینی اسلامی، توانایی جلوه دهی عرفان و تصوف را به نحو عالی داشته است. در این میان یکی از این ساختارهای هویت‌بخش در حوزه معماری اسلامی، ارسن مجموعه شیخ شهاب‌الدین اهری در شهر اهر است؛ مجموعه‌ای از دوران شکوفایی عرفان و تصوف در منطقه آذربایجان در قرون هفتم تا یازدهم ه. ق. این مجموعه تاریخی علی‌رغم بهره‌مندی از آرایه‌ها و تزئینات بی‌بدیل در حوزه معماری اسلامی با مفاهیم عمیق عرفانی تاکنون از بررسی‌های کافی در زمینه شناخت کیفیات معماری و تجسد مضامین عرفانی آرایگانش، بی‌نصیب بوده است. بر این اساس، پژوهش پیش‌رو با روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه گردآوری اطلاعات مبتنی بر بررسی‌های میدانی و کتابخانه‌ای، کیفیت آرایگان معماری مجموعه شیخ شهاب را در ارتباط با طریقت عرفان و تطبیق آن با سلسله‌مراتب شکل‌گیری ارسن، بررسی نموده است. به عبارت دقیق‌تر، این پژوهش درصدد آن است با دقت در محتوای کالبدی اثر و بازخوانی مضامین و آرایگان معمارانه آن، ترابط و تلازم میان کیفیات تزئینات مجموعه با سرچشمه تفکرات عرفانی آن را بررسی نماید. با بررسی‌های انجام شده نتیجه می‌شود، مجموعه شیخ شهاب‌الدین اهری و آرایگان معماری وابسته آن متأثر از شرایط فرهنگی و اجتماعی هم‌عصر خود، تجسد عینی تفکرات عرفانی آئین متصوفه از قرن هفتم تا قرن یازدهم ه. ق می‌باشد.

واژگان کلیدی: هنر اسلامی، عرفان، تصوف، مجموعه شیخ شهاب‌الدین اهری، مجموعه معماری

۱- دپارتمان علوم انسانی، دانشکده فنی و حرفه‌ای پسران شماره یک تبریز، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان شرقی، ایران (مسئول مکاتبات) Azar22535@gmail.com

۲- دپارتمان ساختمان و معماری، دانشکده فنی و حرفه‌ای پسران شماره یک تبریز، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان شرقی، ایران

۳- دپارتمان ساختمان و معماری، دانشکده فنی و حرفه‌ای پسران شماره یک تبریز، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان شرقی، ایران